ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ កសិ-ឧស្សាហកម្មកម្ពុជា ឆ្នាំ២០១៩-២០៣០

រាជធានីភ្នំពេញ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០

មាតិកា

មាតិកា i

បញ្ជីតារាង ii

អារម្ភកថា iii

១. សេចក្តីផ្តើម ១

១.១. សាវតារនៃវិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្ម ១

១.២. ការប្រឈម ១

១.៣. កាលានុវត្តភាព ២

២. គោលការណ៍ និងដំណើរការរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ ៣

២.១. គោលការណ៍ ៣

២.២. ដំណើរការនៃការរៀបចំ ៣

៣. ទិសដៅយុទ្ធសាស្ត្រ ៤

៣.១. ចក្ខុវិស័យ ៤

៣.២. បេសកកម្ម ៤

៣.៣. គោលបំណង ៤

៤. ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រ ៥

៤.១. វិសាលភាព ៥

៤.២. គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ ៦

៤.៣. សកម្មភាពយុទ្ធសាស្ត្រ ៦

៥. ក្របខ័ណ្ឌហិរញ្ញប្បទាន ១៧

៦. ការរៀបចំការអនុវត្ត ១៩

៧. ហានិភ័យ និងការគ្រប់គ្រងហានិភ័យ ២០

៨. ក្របខ័ណ្ឌតាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ ២៣

៨.១. គោលបំណង ២៣

៨.២. ឋានានុក្រម និងស្ថាប័នទទួលបន្ទុកតាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ ២៣

៨.៣. ការប្រមូល ការគ្រប់គ្រង ការវិភាគព័ត៌មាន តាមដាននិងវាយតម្លៃ និងប្រព័ន្ធរាយការណ៍ ២៤

៩. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ២៨

ឧបសម្ព័ន្ធទី១÷ សាវតារកសិ-ឧស្សាហកម្មជាតិ ៣១

ឧបសម្ព័ន្ធទី២÷ ផលិតកម្មកសិកម្មតាមកិច្ចសន្យា ៥៩

ឧបសម្ព័ន្ធទី៣÷ អភិបាលកិច្ចសុវត្ថិភាពចំណីអាហារ ៦២

ឧបសម្ព័ន្ធទី៤÷ បណ្តុំកសិ-ឧស្សាហកម្ម ៦៤

ឧបសម្ព័ន្ធទី៥÷ ថ្នាលបណ្តុះកសិធុរកិច្ច ៦៦

ឧបសម្ព័ន្ធទី៦÷ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ក្នុងកសិពាណិជ្ជកម្ម ៦៨

បញ្ជីតារាង

តារាងទី១. ថវិកាសម្រាប់កម្មវិធីទី១នៃដំណាក់កាលទី១ (ពាន់ដុល្លារអាមេរិក)..៧

តារាងទី២. ថវិកាសម្រាប់កម្មវិធីទី២នៃដំណាក់កាលទី១ (ពាន់ដុល្លារអាមេរិក)..៨

តារាងទី៣. ថវិកាសម្រាប់កម្មវិធីទី៣នៃដំណាក់កាលទី១ (ពាន់ដុល្លារអាមេរិក)..៩

តារាងទី៤. ថវិកាសម្រាប់កម្មវិធីទី១នៃដំណាក់កាលទី២ (ពាន់ដុល្លារអាមេរិក).. ១០

តារាងទី៥. ថវិកាសម្រាប់កម្មវិធីទី២នៃដំណាក់កាលទី២ (ពាន់ដុល្លារអាមេរិក)...១១

តារាងទី៦. ថវិកាសម្រាប់កម្មវិធីទី៣នៃដំណាក់កាលទី២ (ពាន់ដុល្លារអាមេរិក)...១១

តារាងទី៧. ថវិកាសម្រាប់កម្មវិធីទី១នៃដំណាក់កាលទី៣ (ពាន់ដុល្លារអាមេរិក)...១៣

តារាងទី៨. ថវិកាសម្រាប់កម្មវិធីទី២នៃដំណាក់កាលទី៣ (ពាន់ដុល្លារអាមេរិក)... ១៤

តារាងទី៩. ថវិកាសម្រាប់កម្មវិធីទី៣នៃដំណាក់កាលទី៣ (ពាន់ដុល្លារអាមេរិក)... ១៤

តារាងទី១០. គម្រោងគាំទ្រផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍កសិ-ឧស្សាហកម្មឆ្នាំ២០១៩-២០៣០ (ដុល្លារអាមេរិក)................ ១៦

តារាងទី១១. ស្ថានភាពថវិកាទ្រទ្រង់ដំណាក់កាលទី១នៃផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ (ដុល្លារអាមេរិក).. ១៨

តារាងទី១២. ហានិភ័យ និងការឆ្លើយតបចំពោះហានិភ័យ...២១

តារាងទី១៣. ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងលទ្ធផលនៃការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ..២៥

តារាងទី១៤. ការនាំចេញរបស់កម្ពុជាអំឡុងឆ្នាំ២០១០-២០១៨ (លានដុល្លារអាមេរិក).. ៣៤

តារាងទី១៥. ភាពងាយស្រួលក្នុងការធ្វើអាជីវកម្ម (ចម្ងាយទៅកាន់ច្រកទ្វារព្រំដែន).. ៣៦

តារាងទី១៦. ពិន្ទុភាពងាយស្រួលក្នុងការសម្រួលឡូជីស្ទីក សរុប និងតាមលំដាប់...៣៦

អារម្ភកថា

ប្រទេសកម្ពុជាបាននិងកំពុងផ្លាស់ប្តូរមុខមាត់ និងអភិវឌ្ឍជាលំដាប់ តាមរយៈការប្រកាន់យកនូវប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរីចាប់តាំងពីទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៩០មក។ នាពេលកន្លងមកនេះ វិស័យកសិកម្មបានដើរតួនាទីជាសសរស្តម្ភសេដ្ឋកិច្ចជាតិមួយដ៏សំខាន់ ដោយបានផ្គត់ផ្គង់ស្បៀង និងអាហារូបត្ថម្ភ បង្កើតការងារនៅតាមជនបទ ស្រូបទាញប្រាក់ចំណូលពីក្រៅប្រទេស និងជួយជ្រោមជ្រែងដល់ការអភិវឌ្ឍសសរស្តម្ភសេដ្ឋកិច្ចពីរផ្សេងទៀត គឺវិស័យឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្ម។

នាពេលកន្លងទៅ សន្តិសុខស្បៀងធ្លាប់ជាបញ្ហាចម្បងនៅក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍជាតិ ប៉ុន្តែក្នុងអំឡុងជាងពីរទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ កម្ពុជាបានផលិតស្បៀងលើសពីសេចក្តីត្រូវការក្នុងស្រុក និងបាននាំចេញផលិតផលកសិកម្មទៅកាន់ទីផ្សារអន្តរជាតិ។ បច្ចុប្បន្ននេះ ប្រទេសកម្ពុជាបានឆ្លងចូលដំណាក់កាលអភិវឌ្ឍន៍មួយទៀត ដែលទាមទារនូវចក្ខុវិស័យអភិវឌ្ឍន៍រយៈពេលវែង និងមានវិសាលភាពទូលាយជាងមុន។ ក្នុងបរិការណ៍នេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានកំណត់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ ដោយឈរលើមូលដ្ឋានអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចដែលមានលក្ខណៈ ចីរភាព បរិយាប័ន្ន និងរឹងមាំ សំដៅលើកស្ទួយប្រទេសជាតិឱ្យក្លាយជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៣០ និងទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ជាអតិបរមាពីសក្តានុពលអភិវឌ្ឍន៍កសិ-ឧស្សាហកម្មនៅក្នុងយុគសម័យបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មដំណាក់កាលទី៤។

ក្នុងទិសដៅរួមចំណែកសម្រេចឱ្យបាននូវចក្ខុវិស័យនេះ វិស័យកសិកម្មនឹងត្រូវការពិពិធកម្មសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលផ្តល់តម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ ដោយប្រើប្រាស់បច្ចេកវិជ្ជាទំនើប នវានុវត្តន៍ខ្ពស់ និងប្រកបដោយថាមភាព។ នេះមានន័យថា ការលើកស្ទួយ និងការពន្លឿនកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិ-ធុរកិច្ច ឬនិយាយជារួមថាវិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្ម បានក្លាយជាការងារអាទិភាព។ អាទិភាពការងារថ្មីនេះស្តែងឱ្យឃើញតាមរយៈ **ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍កសិ-ឧស្សាហកម្មឆ្នាំ២០១៩-២០៣០** ដែលផែនការនេះបានកើតចេញពីកិច្ចឧបត្ថម្ភគាំទ្រ និងឆ្លងកាត់ការពិគ្រោះយោបល់ពីសំណាក់ភាគីពាក់ព័ន្ធជាច្រើន រួមមាន ស្ថាប័នរដ្ឋ វិស័យឯកជន ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងសហគមន៍កសិកម្មជាដើម។ **ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍កសិ-ឧស្សាហកម្មឆ្នាំ២០១៩-២០៣០** ដែលបានដាក់ចេញនាពេលនេះ នឹងជាមូលដ្ឋានគ្រឹះរឹងមាំមួយសម្រាប់អនុវត្តជាក់ស្តែង និងឆ្លើយតបទៅនឹង ***“គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៥-២០២៥”*** របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។

ក្នុងនាមក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាំថា គ្រប់អង្គភាពជំនាញស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ ពិតជានឹងចូលរួមអនុវត្តសកម្មភាពការងារដែលបានដាក់ចេញនេះ ពិសេសសហគមន៍អន្តរជាតិនឹងបន្តផ្តល់ជំនួយទាំងបច្ចេកទេសនិងហិរញ្ញវត្ថុ ដើម្បីរួមចំណែកជួយទ្រទ្រង់ដល់ដំណើរការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះឱ្យទទួលបានលទ្ធផលផ្លែផ្កាជាវិជ្ជមាន និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពតាមផែនការ និងការរំពឹងទុក។

ថ្ងៃ ព្រហស្បតិ៍ ៤កើត ខែ ផល្គុន ឆ្នាំកុរ ឯកស័ក ព.ស ២៥៦៣

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០

រដ្ឋមន្ត្រី

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

វេង សាខុន

១. សេចក្តីផ្តើម

១.១. សាវតារនៃវិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្ម

កសិ-ឧស្សាហកម្មជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់នៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ (សេចក្តីលម្អិតមានបង្ហាញនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី១)។ នៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ វិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្មមានការរីកចម្រើន និងតាងឱ្យ ៧៦% នៃសហគ្រាសឧស្សាហកម្មសរុបចំនួន ៣ ៧២៨ នៅក្នុងប្រទេស។ ការរីកចម្រើននេះត្រូវបានបាត់បង់ដោយសារសង្គ្រាមស៊ីវិលអំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៧០ និង១៩៨០។ សម័យក្រោយមកទៀត វិស័យមួយនេះបានរើបឡើងវិញ។ នៅឆ្នាំ២០០៥ វិស័យកសិធុរកិច្ចមានសហគ្រាសចំនួន ៤៥ ៨៩៤ ក៏ប៉ុន្តែក្នុងនោះ ៩១% សុទ្ធសឹងជាសហគ្រាសខ្នាតតូច ដែលមាននិយោជិកក្រោម៥នាក់ និងមានដើមទុនតិចជាង ១ ០០០ ដុល្លារអាមេរិក។

នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ស្ថិតិអំពីវិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្មហាក់មានការខ្វះខាត។ ជំរឿនសហគ្រាសឆ្នាំ២០១១ បានរកឃើញថា មានសហគ្រាសសរុបចំនួន ៥០៥ ១៣៤ នៅទូទាំងប្រទេស រាប់ទាំងសហគ្រាសដែលមានសកម្មភាពទាក់ទងនឹងការកែច្នៃវត្ថុធាតុដើមពីកសិផលផងដែរ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី គេពិបាកសន្និដ្ឋានឱ្យបានច្បាស់អំពីចំនួនសហគ្រាសនៅក្នុងវិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្ម។ ផ្អែកតាមព័ត៌មានកសិ-ឧស្សាហកម្មតាមខេត្ត ដែលចងក្រងដោយបណ្តាមន្ទីរកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ នៅទូទាំងប្រទេសមានសហគ្រាសកសិ-ឧស្សាហកម្មយ៉ាងតិចចំនួន ៣ ២៣៤[១] ក្នុងនោះមួយភាគតូចជាសហគ្រាសខ្នាតធំ និងភាគច្រើនជារោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវ (៧៨%)។

នៅក្នុងឆ្នាំ២០១៥ រាជរដ្ឋាភិបាលបានដាក់ចេញនូវ "គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជាឆ្នាំ ២០១៥-២០២៥" ដោយមានចែងអំពីវិធានការ និងគោលដៅជាក់លាក់ ដែលរួមចំណែកជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្ម។ គោលដៅនោះគឺ *"បង្កើនការនាំចេញទំនិញកែច្នៃកសិកម្ម (រាប់ទាំងផលិតផលកែច្នៃកសិផលថ្មីៗ) ឱ្យបាន ១២% នៃបរិមាណនាំចេញសរុបនៅឆ្នាំ២០២៥"* ដោយផ្តើមចេញពីអនុបាត ៧,៩% នៅឆ្នាំ២០១៣។ ដូចនេះ គោលដៅប្រចាំឆ្នាំសម្រាប់ឆ្នាំ២០១៨ មានអនុបាត ៨% រីឯឆ្នាំ២០២០ និង២០២៥ គឺរៀងគ្នាចំនួន ១០% និង ១២%។ បន្ទាប់ពីបានអនុវត្តគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មនេះបានមួយឆ្នាំរួចមក ការនាំចេញទំនិញកែច្នៃកសិកម្មនៅឆ្នាំ២០១៦ មានតែ ៤,៦% នៃការនាំចេញសរុបប៉ុណ្ណោះ គឺទាបជាងគោលដៅដែលបានកំណត់ពីខាងដើម។

១.២. ការប្រឈម

ឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការនៃការអនុវត្តគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម រាជរដ្ឋាភិបាលព្រមទាំងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធបាននិងកំពុងប្រឹងប្រែងធ្វើកិច្ចការជាច្រើនទៅតាមសមត្ថកិច្ច និងធនធានរបស់ខ្លួន ដើម្បីបង្កើនឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ដោយបន្តសម្រួលបរិយាកាសធុរកិច្ច និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រពាណិជ្ជកម្ម (ឡូជីស្ទីក) ឱ្យមានលក្ខណៈកាន់តែអំណោយផលថែមទៀត ទាំងសម្រាប់ការវិនិយោគ និងការរីកលូតលាស់នៃវិស័យឧស្សាហកម្ម

---

[១] *ស្ថិតិនេះគ្របដណ្តប់តែ ១៣ ខេត្តប៉ុណ្ណោះ ពោលគឺពុំបានរាប់បញ្ចូល រាជធានីភ្នំពេញ កំពង់ចាម កណ្តាល ស្វាយរៀង កំពង់ធំ កំពង់ស្ពឺ កំពង់ឆ្នាំង ក្រចេះ ស្ទឹងត្រែង បន្ទាយមានជ័យ ព្រះសីហនុ និងកោះកុង។*

រាប់ទាំងកសិ-ឧស្សាហកម្មផងដែរ។ ក៏ប៉ុន្តែ ឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចជាតិនៅពុំទាន់ស្មើឬឈានមុខប្រទេសជិតខាងឬក្នុងតំបន់នៅឡើយ។ ស្ថានភាពនេះកើតឡើង ម្យ៉ាងគឺដោយសារប្រទេសដទៃទាំងលើពិភពលោកនិងក្នុងតំបន់ ជាពិសេសប្រទេសជិតខាង (វៀតណាម និងថៃ) ក៏កំពុងខិតខំខ្នែងបង្កើនឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចខ្លួនផងដែរ (ឧបសម្ព័ន្ធទី១)។

កត្តាទន់ខ្សោយខាងឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចនេះ បានកម្រិតសមត្ថភាពរបស់ប្រទេស ក្នុងការទាញយកវិនិយោគទុនផ្ទាល់ពីបរទេស ដើម្បីអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មរបស់ខ្លួន។ ជាលទ្ធផល កសិផលស្រស់ដែលជាវត្ថុធាតុដើមបានបន្តហូរចេញទៅកាន់រោងចក្រកែច្នៃនៅក្រៅប្រទេស វៀរលែងពេលខ្លះដែលគ្មានតម្រូវការ។ ហេតុនេះ ការសម្រេចគោលដៅនៃគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម នៅជួបការរាំងស្ទះជាច្រើន ទោះបីមានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាច្រើនកន្លងមកហើយក៏ដោយ។ ឆ្លើយតបទៅនឹងបរិការណ៍នេះ យុទ្ធសាស្ត្រថ្មីនឹងត្រូវផ្តោតលើទំនើបកម្មធុរកិច្ច ឬផ្លាស់ប្តូរក្របខ័ណ្ឌការងារ ដោយបង្កើតឱ្យមានទម្លាប់ច្នៃប្រឌិតថ្មីជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បីរក្សាឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួនឱ្យនៅជួរមុខ។

១.៣. ការឆានុវត្តភាព

ឱកាសមាសសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍកសិ-ឧស្សាហកម្មនៅតែមាន ថ្វីបើបន្តជួបការប្រឈមយ៉ាងណាក្តី។ វិស័យកសិកម្មបានផ្តល់នូវកសិផលជាច្រើន ដែលអាចជាវត្ថុធាតុដើមសម្រាប់កសិ-ឧស្សាហកម្ម ដោយក្នុងនោះមានដូចជា ស្រូវ ដំឡូងមី ស្វាយចន្ទី កៅស៊ូ និងស្វាយជាដើម។ ក៏ប៉ុន្តែកសិផលទាំងនេះភាគច្រើនត្រូវបាននាំចេញទាំងស្រស់។ ការបង្កបង្កើនផលដំណាំទាំងនេះទៀតសោត វៀរលែងតែកៅស៊ូលក្ខណៈក្រុមហ៊ុនចេញ ភាគច្រើនធ្វើឡើងដោយគ្រួសារកសិករខ្នាតតូច ដែលពុំបានចងក្រងជាសហគមន៍រឹងមាំ និងពុំទាន់បានប្រើបច្ចេកទេសកសិកម្មឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងបច្ចេកវិជ្ជាកសិកម្មទំនើបនៅឡើយ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការគ្រប់គ្រងខ្សែច្រវាក់ផ្គត់ផ្គង់នៅមានលក្ខណៈដាច់ដោយដុំនៅឡើយ។

វិធានការរបស់គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម មានលក្ខណៈអំណោយផលដល់ការអភិវឌ្ឍកសិ-ឧស្សាហកម្ម។ វិធានការទាំងនោះមានដូចជា ការផ្តល់ការអនុគ្រោះពន្ធដល់វិនិយោគិន ការបង្កើតតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ការអនុវត្តអត្រាថ្លៃអគ្គិសនីទាបចំពោះផលិតកម្មវេនយប់ ការកសាងព្រលានយន្តហោះថ្មី និងកំពង់ផែសមុទ្រទឹកជ្រៅជាដើម។ ការសម្រេចគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៥-២០២៥ ជារួម នឹងជួយដោះស្រាយបញ្ហាចម្បងៗទាក់ទិននឹងការបង្កើតបរិយាកាសអំណោយផលដល់ធុរកិច្ច។ ការប្តេជ្ញារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនេះអាចទម្លាយនូវចំណុចកជប ដែលរាំងស្ទះដល់ការបង្កើនឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងបើកផ្លូវឱ្យវិស័យឧស្សាហកម្មអាចចាក់ឫសល្ងូតលាស់ដល់សក្តានុពលជាអតិបរមា។ ជាក់ស្តែង ការប្តេជ្ញានេះត្រូវបានសឱ្យឃើញតាមរយៈចំណាត់ការសម្រួលបរិយាកាសធុរកិច្ចមួយចំនួន ជាអាទិ៍÷ ការរំសាយកាំកុងត្រូលតាមច្រកទ្វារព្រំដែន ការរំសាយកាំសាបពីច្រកទ្វារកំពង់ផែសមុទ្រ ការលុបចោលតម្រូវការវិញ្ញាបនបត្រប្រភពដើមទំនិញ ការដាក់ចេញនូវអនុក្រឹត្យលើកទឹកចិត្តផ្នែកពន្ធដារសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម និងការបង្កើតធនាគារសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម។ ការសាងសង់ផ្លូវល្បឿនលឿនភ្នំពេញ-ព្រះសីហនុ ក៏នឹងជួយកាត់បន្ថយចំណាយថ្លៃហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រពាណិជ្ជកម្មក្នុងការនាំចេញផងដែរ។

ដើម្បីចាប់យកនូវគុណប្រយោជន៍ និងបន្តរក្សាសន្ទុះនៃការប្តេជ្ញានេះ ចាំបាច់ត្រូវមានផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជាក់លាក់ សម្រាប់ជាមគ្គុទេសក៍ដល់ដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍ ដោយឈរលើក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័នដែលមានស្រាប់។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ត្រូវមានគោលដៅធ្វើឱ្យកសិ-ឧស្សាហកម្មមានឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ ហើយបន្ទាប់នឹងតម្រូវការទីផ្សារទើបអាចបង្វែរស្ថានភាពលំហូរចេញនៃវត្ថុធាតុដើមកសិផលទៅកាន់ប្រទេសជិតខាងទៅបាន ដែលរួមមាន ដំឡូងមី គ្រាប់ស្វាយចន្ទី កៅស៊ូ ស្វាយ ពោត ស្រូវ គោ ជាដើម ទាំងស្រស់និងក្នុងទម្រង់ពាក់កណ្តាលសម្រេច។ ដរាបណាកសិ-ឧស្សាហកម្មមានឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចប្រហាក់ប្រហែល ឬខ្ពស់ជាងប្រទេសជិតខាង វត្ថុធាតុដើមពីកសិផលទាំងនោះនឹងអាចស្ថិតនៅក្នុងស្រុក (វៀរលែងតែផ្គត់ផ្គង់បរិបូរណ៍) ហើយអាចបង្កើតតម្លៃបន្ថែមសម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចជាតិផងដែរ។

២. គោលការណ៍ និងដំណើរការរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ

២.១. គោលការណ៍

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះ មានគោលដៅគាំទ្រដល់បេសកកម្មរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក៏ដូចជាក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងបានអនុលោមតាមចក្ខុវិស័យ និងទិសដៅវែងឆ្ងាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ហើយជាពិសេសគឺស្របតាម÷

(១). ចក្ខុវិស័យនៃគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មឆ្នាំ២០១៥-២០២៥

(២). ចក្ខុវិស័យអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្ម និង

(៣). ចក្ខុវិស័យវែងឆ្ងាយរបស់កម្ពុជា។

ការរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះ គឺបានផ្អែកលើ÷ (១)យុទ្ធសាស្ត្រនិងគោលនយោបាយដែលមានស្រាប់ ដូចជា យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដំណាក់កាលទី៤ គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម ឯកសារគោលនយោបាយជំរុញផលិតកម្មស្រូវ និងការនាំចេញអង្ករ សេចក្តីព្រាងផែនការមេវិស័យកសិកម្មឆ្ពោះទៅឆ្នាំ២០៣០ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្ម២០១៩-២០២៣ និង (២)ប្រភពទិន្នន័យដែលមានស្រាប់ រួមមាន÷ ជំរឿនសហគ្រាស ជំរឿនកសិកម្ម ព័ត៌មានអំពីវិស័យកសិកម្ម និងកសិផលកែច្នៃ ព្រមទាំងព័ត៌មានកសិ-ឧស្សាហកម្មតាមខេត្តដែលចងក្រងដោយបណ្តាមន្ទីរកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ។

២.២. ដំណើរការនៃការរៀបចំ

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ត្រូវបានតាក់តែងឡើងដោយមានការចូលរួមពីអ្នកពាក់ព័ន្ធ រួមមានតំណាងអង្គភាពជំនាញរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ វិស័យឯកជន តំណាងកសិករ និងសហគមន៍កសិកម្ម ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ និងទទួលធាតុចូល។ ក្នុងដំណើរការនេះ ភាគីពាក់ព័ន្ធជាច្រើនត្រូវបានប្រាស្រ័យទាក់ទង ដើម្បីប្រមូលព័ត៌មាន និងទិន្នន័យនានា សម្រាប់រៀបចំចងក្រងព័ត៌មានកសិ-ឧស្សាហកម្ម។ សិក្ខាសាលាពិគ្រោះយោបល់ជាមួយដៃគូពាក់ព័ន្ធចំនួនពីរលើកត្រូវបានរៀបចំឡើង បន្ថែមលើវេទិកាក្រសួង ដើម្បីប្រមូលធាតុចូល និងមតិយោបល់ឆ្លើយតបនានា។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ក៏ត្រូវបានចែកចាយ និងធ្វើបទបង្ហាញដល់ក្រុមការងារបច្ចេកទេសនៃវិស័យកសិកម្មផងដែរ។

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះត្រូវបានរៀបចំតាក់តែងឡើងជាប្រាំបីជំពូក រួមមាន÷ (១)ទិសដៅយុទ្ធសាស្ត្រ (២)ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រ (៣)សកម្មភាពយុទ្ធសាស្ត្រ (៤)ក្របខ័ណ្ឌហិរញ្ញប្បទាន (៥)ការអនុវត្ត (៦)ហានិភ័យ និងការគ្រប់គ្រងហានិភ័យ (៧)ការតាមដាន និងការត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តគោលនយោបាយ និង (៨)សេចក្តីសន្និដ្ឋាន។

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍កសិ-ឧស្សាហកម្មកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៩-២០៣០ គឺជាផែនការយុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលវែង ដែលត្រូវបានតាក់តែងឡើងសម្រាប់អភិវឌ្ឍកសិ-ឧស្សាហកម្មកម្ពុជាចាប់ពីឆ្នាំ២០១៩ ដល់ឆ្នាំ២០៣០ និងតទៅហៅកាត់ថា "ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ"។

៣. ទិសដៅយុទ្ធសាស្ត្រ

៣.១. ចក្ខុវិស័យ

នៅឆ្នាំ២០៣០ ប្រទេសកម្ពុជានឹងមានកសិ-ឧស្សាហកម្មបែបទំនើបមួយ ដែលមានឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ មានលក្ខណៈបរិយាប័ន្ន មានភាពរឹងមាំ និងប្រកបដោយចីរភាព។ ចក្ខុវិស័យនេះនឹងត្រូវសម្រេចបានទៅតាមដំណាក់កាលចំនួនបីគឺ÷ (១)ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង និងទំនើបកម្ម គិតពីឆ្នាំ២០១៩ ដល់ឆ្នាំ២០២២ (២)ពិពិធកម្មនិងបន្លាស់ប្តូរគិតពីឆ្នាំ២០២៣ ដល់ឆ្នាំ២០២៦ និង (៣)ការកែច្នៃនិងការបង្កើតថ្មីគិតពីឆ្នាំ២០២៧ ដល់ឆ្នាំ២០៣០។

ដំណើរការវិកលូតលាស់នៃកសិ-ឧស្សាហកម្ម នឹងមានលក្ខណៈបន្តជាប់គ្នាជាលំដាប់នៅដំណាក់កាលទី១ និងទី២ ហើយនឹងមានលក្ខណៈជាដំណាក់ៗវិញនៅចន្លោះដំណាក់កាលទី២និងទី៣ ដោយឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលអន្តរកាលដ៏ខ្លីមួយរវាងដំណាក់កាលទាំងពីរ។

៣.២. បេសកកម្ម

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះមានបេសកកម្ម ផ្តល់ក្របខ័ណ្ឌអនុវត្ត ដែលគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍកសិ-ឧស្សាហកម្មជាតិ។ បេសកកម្មនេះនឹងត្រូវសហការដឹកនាំ សម្របសម្រួល និងគាំទ្រដោយក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ដែលមាននាយកដ្ឋានកសិ-ឧស្សាហកម្មជាសេនាធិការទទួលបន្ទុកអនុវត្ត។

៣.៣. គោលបំណង

គោលបំណងចម្បងនៃផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះ គឺបង្កើនការនាំចេញផលិតផលកែច្នៃកសិកម្ម (រាប់ទាំងផលិតផលកែច្នៃថ្មីៗ) ឱ្យបានស្មើនឹង ១៥% នៃការនាំចេញសរុបនៅឆ្នាំ២០៣០។ នៅក្នុងរយៈពេលមធ្យម ពោលគឺត្រឹមឆ្នាំ២០២៥ ត្រូវបង្កើនការនាំចេញនេះរហូតស្មើនឹង ១២[២]% នៃការនាំចេញសរុប។

គោលបំណងនេះ អនុលោមតាមគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៥-២០២៥។ ជាងនេះទៅទៀត ការសម្រេចគោលបំណងនេះនឹងចូលរួមចំណែកដល់ការសម្រេចគោលបំណងរយៈពេលវែងរបស់

---

[២] នេះជាគោលបំណង ដែលចែងនៅក្នុងគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជា ឆ្នាំ២០១៥-២០២៥។

រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលចង់ឱ្យកម្ពុជាក្លាយជាប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅត្រឹមឆ្នាំ២០៣០ និងប្រទេសមានចំណូលខ្ពស់នៅត្រឹមឆ្នាំ២០៥០។

៤. ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រ

៤.១. ទិសាលភាព

និយមន័យនៃកសិ-ឧស្សាហកម្មមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ ដោយគ្របដណ្តប់ចាប់តាំងពីសកម្មភាពក្រោយប្រមូលផលក្នុងវិស័យកសិកម្ម ការកែច្នៃវត្ថុធាតុដើមពាក់កណ្តាលសម្រេចចេញពីកសិផល ការកែច្នៃចំណីអាហាររហូតដល់កសិធុរកិច្ច (អត្ថបទទី១នៃឧបសម្ព័ន្ធទី១)។ និយមន័យទូលំទូលាយនេះមានន័យថា ដែនសមត្ថកិច្ចនិងការទទួលខុសត្រូវក្នុងការអភិវឌ្ឍកសិ-ឧស្សាហកម្ម មានការទាក់ទងនឹងស្ថាប័នរដ្ឋជាច្រើន។ ក្នុងន័យនេះ កិច្ចការលើកកម្ពស់និងអភិវឌ្ឍន៍វិស័យនេះ អាស្រ័យលើការសម្របសម្រួលរវាងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ហើយជាពិសេសគឺទាមទារនូវពេលវេលា និងធនធានយ៉ាងច្រើនដើម្បីសម្រេចនូវគោលបំណងនៃផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ។

ដោយពិចារណាលើភាពស្មុគស្មាញនៃការសម្របសម្រួល និងគោលបំណងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលដែលចង់លើកកម្ពស់ និងជំរុញការអភិវឌ្ឍកសិ-ឧស្សាហកម្ម ព្រមទាំងបង្កើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ទាំងក្នុងរយៈពេលមធ្យមនិងវែង ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះនឹងផ្តោតលើកសិធុរកិច្ច ដោយយោងតាមនិយមន័យរបស់អង្គការស្បៀង និងកសិកម្មនៃសហប្រជាជាតិ (អត្ថបទទី១នៃឧបសម្ព័ន្ធទី១)។ ក្នុងន័យនេះ នាយកដ្ឋានកសិ-ឧស្សាហកម្មនៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទត្រូវដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ទាំងការងារសម្របសម្រួល និងការងារអនុវត្ត ប៉ុន្តែទាមទារនូវការគាំទ្ររបស់ថ្នាក់ដឹកនាំ ដែលសម្រួលដល់ការបើកទូលាយកិច្ចសហការជាមួយស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត។

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះអាចសម្រេចទៅបាន លុះត្រាណាឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចជាតិត្រូវបានបង្កើនតាមរយៈការអនុវត្តនូវគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មឆ្នាំ២០១៥-២០២៥ និងគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀតរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល និងក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ (ជាអាទិ៍ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ក្រសួងប្រៃសណីយ៍និងទូរគមនាគមន៍ ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន ក្រសួងរ៉ែ និងថាមពល ក្រសួងឧស្សាហកម្ម និងសិប្បកម្ម ក្រសួងកិច្ចការនារី ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា)។

ថ្វីបើផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ពាក់តែងឡើងក្នុងគោលបំណងធ្វើជាផែនការយុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលវែងយ៉ាងណាក្តី ឯកសារនេះត្រូវមានលក្ខណៈរស់រវើក ដោយទាមទារនូវការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពជាទៀងទាត់ និងតាមកាលកំណត់ តាមរយៈការដកបទពិសោធន៍ពីការអនុវត្តជាក់ស្តែង និងតាមរយៈយន្តការតាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ ដើម្បីរក្សានូវសង្គតិភាពជាមួយទិសដៅអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ និងតាមឱ្យទាន់សភាពការណ៍ ក៏ដូចជានិន្នាការអភិវឌ្ឍន៍ថ្នាក់តំបន់និងសកលលោក។

៤.២. គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះបានដាក់ចេញនូវគោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រចំនួន ២ ដែលមានលក្ខណៈស្របទៅនឹងគោលដៅ និងយុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលមធ្យមនិងវែងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល និងក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ដែលរួមមានដូចជា៖

(១). ជំរុញការកែច្នៃនិងបង្កើនតម្លៃបន្ថែមនៃផលិតផលកសិកម្ម ដែលឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការទីផ្សារប្រកបដោយគុណភាព និងសុវត្ថិភាព និង

(២). បង្កើតការងារនៅជនបទ ដែលប្រកបដោយគុណភាព និងបរិយាប័ន្ន។

៤.៣. សកម្មភាពយុទ្ធសាស្ត្រ

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ត្រូវបានតាក់តែងឡើងសម្រាប់រយៈពេល១២ឆ្នាំ ពីឆ្នាំ២០១៩ ដល់ឆ្នាំ២០៣០។ ក្នុងថេរវេលាដ៏វែងនេះ ការអនុវត្តនូវផែនការយុទ្ធសាស្ត្រត្រូវបានចែកជា ៣ ដំណាក់កាល។ ដំណាក់កាលនីមួយៗមានរយៈពេល ៤ ឆ្នាំ។ ដំណាក់កាលទាំងនេះ មានដូចខាងក្រោម៖

១. ដំណាក់កាលទី១៖ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង និងទំនើបកម្មកសិ-ឧស្សាហកម្មឆ្នាំ២០១៩-២០២២
(ដំណាក់កាលពង្រឹងកសិ-ឧស្សាហកម្ម)

២. ដំណាក់កាលទី២៖ ការធ្វើពិពិធកម្ម និងបំប្លែងកសិ-ឧស្សាហកម្មឆ្នាំ២០២៣-២០២៦
(ដំណាក់កាលវឌ្ឍនាការកសិ-ឧស្សាហកម្ម)

៣. ដំណាក់កាលទី៣៖ ការច្នៃប្រឌិត និងការបង្កើតថ្មីក្នុងកសិ-ឧស្សាហកម្មឆ្នាំ២០២៧-២០៣០
(ដំណាក់កាលនវានុវត្តន៍កសិ-ឧស្សាហកម្ម)

ដំណើរការរីកលូតលាស់នៃកសិ-ឧស្សាហកម្ម នឹងមានលក្ខណៈបន្តជាប់គ្នាជាលំដាប់ នៅក្នុងដំណាក់កាលទី១និងទី២។ ដំណើរការនេះនឹងប្រែទៅជាមានលក្ខណៈដាច់ៗ នៅក្នុងដំណាក់កាលអន្តរកាលរវាងដំណាក់កាលទី២ និងទី៣ បន្ទាប់ពីមូលដ្ឋានគ្រឹះកសិ-ឧស្សាហកម្មត្រូវបានសំយោគចូលគ្នា ហើយក្រោយមកទៀត នឹងប្រែត្រឡប់ទៅរកលក្ខណៈបន្តជាប់គ្នាជាលំដាប់វិញ។ បណ្តាកម្មវិធី អនុកម្មវិធី គម្រោង និងសកម្មភាពយុទ្ធសាស្ត្រ នឹងត្រូវបានអនុវត្តទៅតាមដំណាក់កាលនីមួយៗ។

ដូចបានគូសបញ្ជាក់ពីខាងដើម ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនេះត្រូវមានលក្ខណៈរស់រវើក។ ហេតុនេះ រាល់កម្មវិធី អនុកម្មវិធី គម្រោង និងសកម្មភាពនានា នៃគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់ អាចនឹងត្រូវបានកែសម្រួលទៅតាមស្ថានភាពជាក់ស្តែង ជាពិសេសនៅដំណាក់កាលទី២និងទី៣។ ការកែសម្រួលនេះអាចជាការចាំបាច់ ដើម្បីឱ្យកសិ-ឧស្សាហកម្មមានលក្ខណៈសមស្រប អាចវិវឌ្ឍដោយខ្លួនឯង និងរក្សាបាននូវឧត្តមភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន។

៤.៣.១. ដំណាក់កាលទី១៖ ដំណាក់កាលពង្រឹងកសិ-ឧស្សាហកម្ម

នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនឹងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសេដ្ឋកិច្ចមាត្រដ្ឋានរបស់សកម្មភាពកសិ-ឧស្សាហកម្មទាំងឡាយណា ដែលមានសក្តានុពលសម្រាប់ធ្វើពាណិជ្ជូបនីយកម្ម និងដែលអាចបង្កើតឱកាស